

Pojasnila in zahvale

V Zvestobi Normi in drugih zgodbah so zbrani zapisi, ki so v letih 2007–2009 izhajali v rubriki Prava peresa Pravne prakse. Enega ali dva sem izpustil, dodal pa nekaj besedil, ki so prvič izšla v Dnevnikovem Objektivu v istem obdobju.

Pri zbiranju in urejanju besedil me je zamikalo, da bi sem in tja še kaj spremenil, a nisem bil prepričan, ali se v zbirkah te vrste to sme. V založbi so v zvezi s tem menili: načelo zvestobe prvotnim besedilom – da, a ne za vsako ceno. Tako sem si na nekaj mestih dovolil jezikovni popravek, za krpanje trhlega mesta, izrez baročne nabreklina in še nekaj prijemov, po katerih pač ljudje posežemo, ko gremo vnovič skozi besedilo, ki je nekaj časa odležalo.

Ponekod se sklicujem na ugotovitve drugih avtorjev ali pa polemiziram z njimi. Da ne bi bralca po nepotrebnem obremenjeval, sem se opombam pod črto izognil. Sem pa v glavnem besedilu praviloma navajal skrajšane bibliografske podatke, ki bi bralcu morali zadoščati, če bo želel poiskati vir. (Primer navajanja: »Zdi se, da želi gdč. Lendero v skladbi Ne grem na kolena opozoriti na to, da sodne funkcije pri nas ne more opravljati vsakdo.«)

Morda bi koga utegnilo zbegati, da se na nekaterih mestih med viri mešajo »visoka« literatura in kulturne stvaritve, ki jih resni kritiki štejejo za manjvredne (kič). Ta pristop je posledica spoznanja, da se v življenju vse prepleta in meša: ideali in stvarnost, mikavno in ogabno, vzvišeno in ba-

nalno.* Poleg tega je pojav banalnosti v življenju pogosto nadvse koristen: kadar so naše strune preveč napete, naš pogled kalen od vznesenosti, nas soočenje z banalnim hitro strezni, nam vrne stik z realnostjo (Turgenjev). Zato brez slabe vesti v isti sapi navajam Tolstoja, Zorico Marković in življenjske modrosti, ki mi jih je zaupal zavarovalniški agent.

Osebam, ki jih je Samira Kentrić upodobila na ilustracijah, se najlepše zahvaljujem za privolitev. Hvaležen sem seveda tudi tistim, ki jih ilustracije upodablajo, vendar pa iz objektivnih razlogov soglasja niso mogli dati (Sirotanović, Marx).

Na koncu bi se rad zahvalil še vsem drugim, ki ste pri nastajanju Zvestobe Normi formalno ali neformalno sodelovali. Vaši vpletenosti navkljub pa ostaja brez sence dvoma, na čigav konto gredo napake in zablode (moj).

Ambrož

---

* Ne kaže tudi pozabiti, da o prehodu iz elegantnega v komično, iz vzvišenega v banalno včasih odločajo neznatne podrobnosti. Vzemimo tale primer. Po daljšem obdobju kislega vremena je napočil prvi pravi poletni dan. Posedel sem na klopci ob reki, beroč neko knjigo. V sončni bleščavi sem videl, da se mi približuje graciozna mlada ženska s psom. Njeni koraki so bili ravno prav odmerjeni: hoja je bila pokončna, ponosna, vendar ne ošabna. Ko je bila že mimo, sem videl, da v roki prenaša majhno prosojno vrečko, v kateri je nekakšna rjava tvorba. Minila je kakšna sekunda, nato pa me je spreletelo, da gre vendar za pasji *feces*. Še en dokaz, da je od vzvišenega do banalnega le droben korak, sem pomislil. Sonce pa je še kar naprej sijalo.

Kazalo

- 9 Iz naših krajev
- 11 Delegat
- 14 Sodobno podjetništvo
- 17 Zavarovalniški posli, čistila in motivacija
- 20 Odstranjevanje birokratskih ovir
- 23 Varčno življenje
- 26 Politika in pravo
- 29 Sklepanje pogodb med občani

- 33 **Kultura in prosveta**
- 35 Pravo (in sorodno) v popularni popevki
- 38 Dr. Prešeren kot promotor
- 41 Vprašanje sloga
- 44 Turizem in pedagoški proces
- 48 Tehnike sproščanja
- 51 Pomen športa za delovne ljudi in občane
- 54 Skrb za status

- 57 **Znanost za razvoj**
- 59 Zavidanje naravoslovcem
- 63 Karkoli gre
- 66 Vprašanje časa
- 69 Pravo in etika
- 73 Teorija in praksa
- 76 Jezik in pravo

79	Sposobnost abstraktnega mišljenja
82	Kroga, ki se sekata
85	Nagrajevalni zakonik
89	Črna kronika
91	Spoštovanje norme
94	Pravna dogmatika
98	Kant in Hegel v filmu
101	Ljubezen in zločin
105	Zadnja stran
107	Ali bogastvo prinaša srečo?
110	Decembrski banketi
113	Razsežnosti Procesa
116	Kaj je sreča?

Delegat

Znano je, da pravniki pogosto zasedamo odgovorne družbenopolitične funkcije. Našli nas boste na vodilnih do vsaj vodstvenih položajih v gospodarstvu, državni upravi, politiki in drugod. Tudi sam sem bil nekoč delegat, resda takrat še nisem bil pravnik in je vse skupaj trajalo le kratek čas. Pa vendarle je bila to zanimiva izkušnja, ki si zasluži nekaj razprave. Pozneje sem delegatski sistem spremljal le še od daleč, brez neposredne osebne udeležbe. Pri tem sem spoznal, da lahko ta sistem v nekaterih okoliščinah postane tudi precej grob, celo brutalen. Toda pojdimo po vrsti.

Delegat sem postal po naključju. Tisti čas so potekale obsežne akcije zbiranja starega papirja. Oddelčne skupnosti (po domače: razredi) so tekmovala med sabo, kateri bo uspelo zbrati več tega materiala. Bili smo visoko motivirani, saj smo imeli na voljo številne zglede, kako lahko človek s trdno voljo doseže tako rekoč nemogoče. Spomnimo se samo Alije Sirotanovića, rudarja iz Breze, ki je podrl vse rekorde v kopanju premoga. Presegel je celo rekord Alekseja Stahanova, znamenitega sovjetskega rudarja, ki je 31. avgusta 1935 nakopal 102 toni premoga v petih urah in petinštiridesetih minutah (kar je takrat ustrezalo štirinajstkratniku njegove norme), 19. septembra istega leta pa naj bi v eni izmeni nakopal kar 227 ton (nekateri dvomljivci namigujejo, da naj bi šlo za pretiravanje sovjetskega propagandnega aparata).

Sirotanović je ta rekord Stahanova še bistveno presegel (točnih številk žal nimam). Ko ga je Josip Broz - Tito vprašal, ali mu sme izpolniti kakšno željo, se je Sirotanović zazrl vanj s svojimi globokimi rjavimi očmi in tiho, skoraj sramežljivo rekel: »Da. Ko bi le imel večjo lopato ...« Željo so mu izpolnili in skupina inženirjev je zasnovala poseben tip lopate, pozneje žargonsko imenovan sirotanovička.

Glede na tako mogočne zglede ne preseneča, da so med akcijo zbiranja papirja nekatere marljive sošolke iz sredine svojih zvezkov trgale liste in jih metale na razredni kup papirja, da bi se naša oddelčna skupnost pri tehtanju

kar najbolje odrezala. Kmalu po tem, ko je bila zbiralna akcija končana in so tovarnjaki, do vrha naloženi z odpadnim papirjem, odhrumeli proti Papir servisu, je dežurni učenec v razred prinesel poročilo o opravljeni delovni akciji: šola je zbrala n ton papirja (natančne številke sem pozabil), s čimer smo pred posekom rešili ž dreves, Papir servis pa nam je za odpadni papir odštél odkupnino v višini š dinarjev. Naša oddelčna skupnost se je kar dobro odrezala, čeprav se nam ni uspelo uvrstiti med prve tri.

V naslednjih dneh je sledil sestanek delegatov oddelčnih skupnosti, na katerem naj bi se razpravljalo, kaj početi z denarjem, ki ga je prinesla zbiralna akcija. Ker je bila predsednica razreda odsotna (bronhitis), je meni pripadla čast delegatske funkcije, a seveda tudi odgovornost, ki je bila kar velika za mojih tedanjih sedem let (prvi razred).

Glasovali smo o tem, ali z denarjem kupiti nove telovadne žoge ali pa ga vložiti v banko in varčevati za morebitno večjo investicijo. Najprej je bilo treba dvigniti roko, če si bil za to, da se kupi žoge. Ker se mi je zdela ideja dobra (žoga vselej pride prav), sem dvignil roko. Nato naj bi dvignili roke tisti, ki so menili, da je treba varčevati. Tudi to se mi ni zdela slaba zamisel (nekaj denarja na zalogi vselej pride prav), zato sem spet dvignil roko. Starejši kolega je to opazil in me opozoril, da to ne gre. Šlo naj bi za razmerje disjunkcije: ali žoge ali banka, kakršnakoli tretja možnost pa naj bi bila izključena.

Delegat sem bil nato še enkrat, kaki dve leti pozneje. Udeležil sem se šolske seje, kjer so me delegirali naprej, tako da sem se moral udeležiti sestanka zunaj šole, kamor so prišli tudi delegati z drugih šol. Za mizo, okrašeno s cvetjem, sta sedela neki brkač in gospa z očali, ki sta vodila sejo. Pogovarjali naj bi se o težavah, s katerimi se srečujemo osnovnošolci, in o tem, kako izboljšati splošni učni uspeh.

Nenehno je govoril neki deček. Govoril je tako, kot govorijo otroci, ko želijo ugajati odraslim. Po njegovem mnenju bi morali znanstveniki izde-

lati robotke, ki bi nam pomagali iz šole nositi šolske torbice, doma pa bi nam pomagali pri pisanju domačih nalog. Upal sem, da bosta brkač in gospa to blebetanje ustavila, toda ne: brkač je dobrodušno kimal in mrmljal: »Tako, tako ...« in tudi gospa ga je poslušala z navdušenjem, glavo je nagnila nekoliko postrani in našobila usta, kot da se bo iz njih vsak hip izvil srečen materinski vzdihljaj. Sam se nisem nič oglasil, resnici na ljubo pa tudi nisem imel kakšne posebno dodelane ideje, kako izboljšati splošni učni uspeh (pomislil sem sicer, da bi opozoril na preizkušeno formulo učiti se učiti se, učiti se, in še enkrat - učiti se, vendar sem se bal, da bi izpadel neizvirno).

To je bil, kolikor se spomnim, zadnji sestanek, ki sem se ga udeležil kot delegat. Sem pa pozneje na fakulteti z zanimanjem opazoval, ko so se nekateri študentje potegovali za delegatski položaj v študentskem parlamentu. Uporabljali so zapletene besede na črko k: konsenz, kvorum, koalicija, konstituirati. Pred fakulteto so postavili stojnico, nam stresali roke in nam dali piti domačega vina. Med njimi je bilo več interesnih skupin - za eno od njih se je govorilo, da bo zmagovita.

Za večer po volitvah je domnevno zmagovita interesna skupina zakupila lokal Podhod, kjer naj bi skupaj slavili njihovo pričakovano zmago. Toda zadeva se ni izšla in volitve so izgubili za nekaj glasov. Bili so poparjeni, in da bi bila zadeva še hujša, so izvedeli, da sem na dan volitev izkoristil privilegij neozaveščenega prebivalstva in glasu nisem oddal. Phali so me ob steno, tako da sem na licu čutil njih gorko sapo. Opozoril sem jih, da bijejo nedolžnega, toda nič ni zaleglo. »Naše vino si pa lahko pil, Judež ...« so kričali name. »Že, že, toda nisem se čutil zavezanega,« sem se izmotaval, a zaman. Stisnjen ob zid sem razmišljal o tem, da ima delegatski sistem v sebi tudi neko grobo, lahko bi rekel celo surovo komponento. Nekateri ljudje si želijo biti delegirani, ker je to povezano z nekaterimi privilegiji. In če jih ne delegiraš, te phajo ob steno. Kaj bi na to porekel Sirotanovič, ki se je odpovedoval vsem ponujenim ugodnostim in si je želel le, da bi nakopal več premoga?